

МІСЦЕ ДІЛЬНИЧНОГО ОФІЦЕРА ПОЛІЦІЇ В СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

THE PLACE OF THE POLICE PRECINCT OFFICER IN THE SYSTEM OF SUBJECTS OF ADMINISTRATIVE ACTIVITY OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Головков О.М.,

аспірант

Донецького юридичного інституту
МВС України

Стаття присвячена дослідженню місця дільничного офіцера поліції в системі суб'єктів адміністративної діяльності Національної поліції України. Автором зроблено висновок про те, що дільничного офіцера поліції як суб'єкта адміністративної діяльності Національної поліції України характеризують передусім його владно-публічні та публічно-сервісні повноваження. Обґрунтовано, що владно-публічні повноваження дільничного офіцера поліції – це повноваження з реалізації заходів адміністративного примусу; адміністративно-юрисдикційні повноваження; контрольно-наглядові повноваження; координаційні повноваження, у свою чергу, його публічно-сервісні повноваження визначаються комплексом прав та обов'язків із надання зазначеним суб'єктом поліцейських послуг.

Ключові слова: суб'єкт, дільничний офіцер поліції, адміністративна діяльність, публічно-владні повноваження, публічно-сервісні повноваження.

Статья посвящена исследованию места участкового офицера полиции в системе субъектов административной деятельности Национальной полиции Украины. Автором сделан вывод о том, что участкового офицера полиции как субъекта административной деятельности Национальной полиции Украины характеризуют прежде всего его властно-публичные и публично-сервисные полномочия. Обосновано, что властно-публичные полномочия участкового офицера полиции – это полномочия по реализации мер административного принуждения, административно-юрисдикционные полномочия, контрольно-надзорные полномочия, координационные полномочия; в свою очередь, его публично-сервисные полномочия определяются комплексом прав и обязанностей по предоставлению указанным субъектом полицейских услуг.

Ключевые слова: субъект, участковый офицер полиции, административная деятельность, публично-властные полномочия, публично-сервисные полномочия.

The article is devoted to the research of the place of the police precinct officer in the system of subjects of administrative activity of the National Police of Ukraine. The author drew a conclusion, first of all, that a precinct police officer is characterized as a subject of administrative activity of the National Police of Ukraine, by imperious public and public service powers. It is also proved that power-public power to the police precinct officer constitutes authority for the implementation the administrative enforcement, administrative-jurisdictional powers, control and supervisory powers, coordination powers, in turn, his public service powers are determined by a set of rights and duties to provide the specified subject of police services.

Key words: subject, police precinct officer administrative activity, public power, public service power.

Постановка проблеми. У сучасних дослідженнях поліцейської науки, у навчальній літературі вчені постійно оперують поняттям «суб'єкт адміністративної діяльності», проте ані це поняття, ані система таких суб'єктів науковцями не розкривається. Крім того, аналіз повноважень різних підрозділів Національної поліції України дозволяє стверджувати, що об'єм повноважень, що ними реалізуються у сфері адміністративної діяльності, є неоднаковим. Питання віднесення тих чи інших суб'єктів Національної поліції до суб'єктів адміністративної діяльності залишається відкритим, а стан наукових досліджень у цій сфері навіряд чи може бути охарактеризований як комплексний і всебічний. З огляду на це, вважаємо за доцільне визначити місце дільничного офіцера поліції в системі суб'єктів адміністративної діяльності Національної поліції України з урахуванням змін законодавства в умовах реформування системи Міністерства внутрішніх справ України, а також крізь призму положень нової Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції.

Стан опрацювання. Варто зазначити, що в наукових розробленнях учених дільничний офіцер поліції (а раніше дільничний інспектор міліції) досліджувався як суб'єкт профілактики правопорушень (В.М. Зінич), як суб'єкт запобігання злочинам (Ю.Ф. Іванов, О.М. Джужа), як суб'єкт адміністративно-юрисдикційної діяльності (М.О. Тучак), тобто з урахуванням окремих напрямів адміністративної діяльності, без урахування комплексного системного підходу до оцінки діяльності зазначених працівників поліції.

Метою статті є визначення місця дільничного офіцера поліції в системі суб'єктів адміністративної діяльності Національної поліції України.

Виклад основного матеріалу. Дільничних офіцерів поліції по праву можна вважати чи не найчисленнішим підрозділом Національної поліції України. Станом на початок 2018 р. у службі дільничних офіцерів поліції працювали на різних посадах 6 617 співробітників, що становить 85,5% від їх загального штату. Безумовним є те, що дільничні офіцери поліції є суб'єктами адміністративно-правових відносин, оскільки «їхня поведінка підпадає під дію норм адміністративного права та встановлена цими нормами» [1, с. 228].

У сучасній науці немає єдиного підходу до визначення поняття адміністративної діяльності, оскільки одні вчені ототожнюють його з «державним управлінням» [2, с. 166], інші з «поліцейською діяльністю» [3, с. 323]. Не вдаючись до полеміки із цього питання, адже це виходить за межі нашого дослідження, зазначимо, що цілком погоджуємося з позицією В.В. Конопльова, який зауважує: «Використання в словосполученні «адміністративна діяльність» прикметника «адміністративна» вказує на владного суб'єкта цієї діяльності (орган, підрозділ, посадову особу) та характеризує владно-публічну (адміністративну) природу його діяльності» [4, с. 137]. Отже, для того, щоб суб'єкт був визнаний суб'єктом адміністративної діяльності, він повинен бути наділений владно-публічними повноваженнями. Що стосується дільничних офіцерів поліції, то їхні публічно-владні повноваження закріплені в положеннях нормативно-правових актів як законодавчого, так і відомчого характеру, вони реалізують їх у визначених адміністративно-правових формах через застосування адміністративно-правових методів у чітко визначеній сфері – забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і дер-

жави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг у межах території обслуговування. Представляючи офіційно Національну поліцію України і виконуючи покладені на неї завдання, дільничні офіцери поліції наділяються такими владно-публічними повноваженнями:

- 1) вимагати від осіб пред'явлення документів, що посвідчують їхню особу, та інших документів у випадках, визначених ст. 32 Закону України «Про Національну поліцію»;
- 2) опитувати осіб у випадках, визначених ст. 33 Закону України «Про Національну поліцію»;
- 3) застосовувати заходи, передбачені ст. ст. 30, 31 Закону України «Про Національну поліцію»;
- 4) затримувати підозрюваних у вчиненні кримінального або адміністративного правопорушення, доставляти таких осіб до поліцейської станції або органу (підрозділу) поліції;
- 5) у випадках, визначених законом, для здійснення провадження в справах про адміністративні правопорушення, ухвалювати рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечувати їх виконання;
- 6) відповідно до ст. 38 Закону України «Про Національну поліцію», мають право проникати до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках;
- 7) здійснювати заходи з контролю за дотриманням обмежень, установлених Законом України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі»;
- 8) здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами порядку та правил зберігання і використання зброї, спеціальних засобів, вибухових речовин і матеріалів, боєприпасів, на які поширюється дозвільна система, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поведінки з ними та правил використання;
- 9) застосовувати поліцейські заходи примусу у випадках та порядку, визначених Законом України «Про Національну поліцію»;
- 10) здійснювати превентивні поліцейські заходи, передбачені ч. 1 ст. 31 Закону України «Про Національну поліцію», з метою отримання та перевірки інформації стосовно причетності до вчинення кримінальних або інших правопорушень осіб, які мешкають на закріпленій дільниці;
- 11) залучати ГРПП для надання допомоги під час затримання та доставляння осіб, які скоїли правопорушення, для виконання ухвал суду про привід свідків і підозрюваних до суду та в інших необхідних випадках за погодженням із керівництвом патрульної поліції територіального (відокремленого) підрозділу поліції;
- 12) проводити перевірки прибуття звільнених осіб до місця проживання в порядку, встановленому законодавством та визначеному ст. 20 Закону України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк»;
- 13) вживати заходів у взаємодії зі службою у справах дітей обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій щодо встановлення особи дитини, місця її проживання, відомостей про батьків або осіб, які їх замінюють, інших родичів, місця їх проживання (перебування) у разі надходження повідомлення про дитину, яка залишилася без батьківського піклування [5].

Аналіз зазначених владно-публічних повноважень дозволяє об'єднати їх у такі групи: повноваження з реалізації заходів адміністративного примусу; адміністративно-юрисдикційні повноваження; контрольно-наглядові повноваження; координаційні повноваження.

В юридичній літературі трапляється позиція, відповідно до якої суб'єктами адміністративної діяльності є особи, що беруть участь у виконанні державних функцій і наданні державних послуг [6]. Що стосується дільничних офіцерів

поліції, то цей підрозділ, як і Національна поліція України, бере участь у виконанні правоохоронної функції держави у формі правоохоронної діяльності, а також надає відповідно до положень чинного законодавства поліцейські послуги.

Найголовнішими орієнтирами процесу реформування системи Міністерства внутрішніх справ України, що сьогодні триває, стала зміна підходів у діяльності Національної поліції України, її основних керівних ідей, засад. Головними завданнями діяльності Національної поліції України, зокрема підрозділів дільничних офіцерів поліції, як її структурного підрозділу стали надання якісних поліцейських послуг і налагодження тісної співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства, спрямованої на задоволення їхніх потреб. Саме ці завдання розкривають публічно-сервісні повноваження в адміністративній діяльності дільничних офіцерів поліції. В юридичній науці панує думка про ототожнення публічно-сервісної діяльності з діяльністю щодо надання адміністративних послуг, зокрема і Національною поліцією України (якщо така діяльність розглядається у вузькому розумінні) [7; 8; 9, с. 57; 10, с. 93]. Зазначимо, що ми цілком погоджуємося з позицією професора В.Б. Авер'янова, який вважає, що публічно-сервісна діяльність органів виконавчої влади не зводиться суто до надання послуг, а «є діяльністю відповідних державних і недержавних органів щодо забезпечення в ході їх взаємостосунків з населенням, конкретними фізичними і юридичними особами умов, за якими останні здатні ефективно реалізовувати і захищати свої права, свободи і законні інтереси» [11, с. 269]. Отже, як бачимо, публічно-сервісна діяльність Національної поліції України, зокрема і дільничних офіцерів поліції, передбачає створення через виконання ними своїх повноважень сприятливих умов для реалізації і захисту прав, свобод і законних інтересів населенням.

Публічно-сервісна діяльність дільничних офіцерів поліції реалізується через систему публічно-сервісних повноважень. Публічно-сервісні повноваження в юридичній літературі визначаються як комплекс прав та обов'язків з надання поліцейських послуг у сфері охорони прав і свобод людини та інтересів держави [12, с. 40].

Аналіз положень Закону України «Про Національну поліцію» [13], Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції [5] дозволяє стверджувати, що до публічно-сервісних повноважень зазначених посадових осіб варто віднести:

- своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;
- ужиття всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я, а також особам, які постраждали від торгівлі людьми;
- участь у межах повноважень, передбачених законом, у здійсненні заходів, спрямованих на соціальну адаптацію осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі;
- здійснення поліцейського піклування;
- співпраця з органами місцевого самоврядування, представниками територіальних громад, населенням, керівниками підприємств, соціальних, навчальних та культурних закладів, закладів захисту дітей із метою реалізації принципу взаємодії з населенням на засадах партнерства, обмін інформацією для подальшого її використання під час виконання службових обов'язків;
- визначення спільних із територіальною громадою пріоритетних напрямів роботи та її оцінювання з урахуванням думки і потреб громадськості;
- вживання заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей у межах, визначених законодавством.

Висновки. Отже, як бачимо, дільничного офіцера поліції як суб'єкта адміністративної діяльності Національної поліції України характеризують передусім його владно-публічні та публічно-сервісні повноваження, якими він наділений відповідно до чинного законодавства для реалізації функцій публічного управління через визначені

адміністративно-правові форми із застосуванням адміністративно-правових методів у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг у межах території обслуговування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дараганов М.В. Дискусійні питання класифікації суб'єктів адміністративного права (на прикладі екіпажу повітряного судна України). Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2010. № 4–1. С. 227–232.
2. Апаров А.М. Адміністративно-публічна діяльність як один із видів владно-публічної діяльності та як категорія адміністративного права. Адміністративне право і процес. 2014. № 4 (10). С. 165–174.
3. Когут Я.М. Щодо поняття адміністративної поліцейської діяльності. Митна справа. 2013. № 5 (89). Ч. 2. Кн. 2. С. 321–326.
4. Конопльов В.В. Поняття, зміст та основні напрями сучасної адміністративної діяльності органів внутрішніх справ. Вісник Національної академії правових наук України. 2013. № 3 (74). С. 135–150.
5. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 2017 р. № 650. Офіційний вісник України. 2017. № 70. Ст. 2136.
6. Осинцев Д.В. О субъектах административной деятельности. URL: <http://justicemaker.ru/view-article.php?id=25&art=5337>
7. Клімушин П.С., Спасібов Д.В. Концепція сервісно орієнтованої держави в контексті модернізації публічного управління. Теорія та практика державного управління. 2017. № 2 (57). URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2017-2/doc/1/03.pdf> (дата звернення: 10.03.2018).
8. Біла В.Р. Особливості адміністративно-договірних відносин за участю органів Державної податкової служби / Радник: укр. юрид. портал. URL: <http://radnuk.info/pidrychnuku/admin-pravo/493-stetsenko/21399-2012-06-19-22-07-49.html> (дата звернення: 10.03.2018).
9. Джафарова О.В. Щодо розуміння категорії «публічно-сервісна діяльність» Національної поліції. Безпека дорожнього руху: правові та організаційні аспекти: матеріали XI міжнар. наук.-практ. конф. (Кривий Ріг, 22 листопада 2016 р.). 2016. С. 55–58.
10. Троян В.А. Поняття та види публічно-сервісної діяльності національної поліції України. Право і безпека. 2016. № 4 (63). С. 90–94.
11. Авер'янов В.Б. Вибрані наукові праці / за ред. Ю.С. Шемшученко, О.Ф. Андрійко. К.: Ін.-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2011. 448 с.
12. Троян В.А. Особливості публічно-сервісних повноважень національної поліції у сфері охорони прав і свобод людини та інтересів держави. Наше право. 2017. № 1. С. 33–41.
13. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580–VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. №№ 40–41. Ст. 379.